

CITOVÁ VAZBA A ŘEŠENÍ KONFLIKTŮ V PARTNERSKÝCH VZTAZÍCH V DOSPĚLOSTI¹

Helena Kotrlová, Lenka Lacinová

Abstrakt

V partnerských vztazích dospělých styl citové vazby souvisí se stylem řešení vzájemných konfliktů. Cílem této studie bylo prozkoumat souvislosti mezi jednotlivými styly citové vazby a styly řešení konfliktů v rámci partnerských vztahů nesezdaných a bezdětných dospělých. Zkoumaný vzorek byl tvořen 226 bezdětnými a svobodnými respondenty ve věku 18-33 let (84 % žen), kterým byly administrovány dotazníkové metody prostřednictvím webového rozhraní (Experiences in Close Relationships-Revised a Relationship Partner Conflict Scale). Bylo zjištěno, že s jistým stylem citové vazby souvisí konstruktivní styl řešení konfliktů (kompromisní styl). Nejisté styly citové vazby souvisí s destruktivním řešením partnerských konfliktů (dominantní, reaktivní, separační a submisivní styl). Dále bylo zjištěno, že vyhybavý styl řešení konfliktů nevykazuje souvislost s citovou vazbou bez ohledu na její styl.

Klíčová slova: citová vazba; partnerské vztahy; dospělost; styly řešení konfliktu

ADULT ATTACHMENT AND THE CONFLICT RESOLUTION IN ROMANTIC RELATIONSHIPS

Abstract

A connection between attachment styles and conflict resolution styles can be found in adult romantic relationships. The task of this study was to examine the relation between attachment styles and conflict resolution styles. A total of 226 adults (84 % woman, 18-33 year old childless and unmarried participants) completed Experiences in Close Relationships-Revised a Relationship Partner Conflict Scale online. It was found that the secure attachment style is related to compromise style of the conflict resolution, insecure attachment style is related to destructive styles of the conflict resolution (domination, reactivity, separation, submission), and finally avoidant conflict resolution style has no connection with any of attachment styles.

Keywords: attachment; romantic relationships; adulthood; conflict resolution styles

---

Došlo do redakce: 12. 9. 2013

Schváleno k publikaci: 23. 10. 2013

---

¹ Studie vznikla v rámci řešení projektu Cesty do dospělosti: longitudinální výzkum vývojových trajektorií a prediktorů autonomie a identity (GAP407/12/0854).

Raná citová vazba (*attachment*) slouží k uspokojování dětské přirozené potřeby bezpečí a jistoty, a to zejména v situaci stresu. Její podoba má významný vliv na vývoj osobnosti, formování očekávání a reprezentací sociálního světa a sebe samého, a zejména pak i na kvalitu budoucích vztahů s druhými lidmi (Bartholomew & Shaver, 1998; Bowlby, 2010; Collins & Read, 1990). Citová vazba mezi dítětem a vazbovou osobou se promítá do podoby budoucích partnerských vztahů člověka (Hazan & Shaver, 1987; Khaleque, 2004). Bylo zjištěno, že styl citové vazby v dospělosti do značné míry koresponduje se stylem vazby v dětství (Hazan & Shaver, 1987). V partnerských vztazích dospělých jedinců determinuje styl citové vazby mezi partnery očekávání od vztahu a partnera, spokojenost ve vztahu či míru intimity mezi partnery (Tucker & Anders, 1999). Citová vazba také souvisí s tělesnou pohodou člověka. Podle Coana (2010) je jistá citová vazba propojena s útlumem kardiovaskulárních vzruchů a snížením úrovně glukokortikoidů, což obojí působí jako prevence kardiovaskulárních chorob, a podporuje vyšší úroveň zdraví a prodloužení života. Bowlby (1976) předpokládá, že systém citové vazby je aktivní po celý lidský život a projevuje se v myšlení a chování, jenž se pojí s hledáním opory u druhých lidí. Mikulincer a Shaver (2003) popisují funkci vazbové osoby (*attachment figure*) při utváření citové vazby v dospělosti tak, že nejen v raném věku, ale i kdykoli později lidé vyhledávají blízkost s druhými lidmi, kteří jim slouží jako zdroj bezpečí, opory a zázemí. Lidé mají tendenci vyhledávat a těšit se z blízkosti těchto osob ve chvílích potřeby v průběhu celého života. Stejně tak jako děti prožívají úzkost, když jsou od nich jejich vazbové osoby vzdáleny. Citová vazba v dospělých partnerských vztazích se od vazby mezi rodičem a dítětem odlišuje v tom, že oba partneři mohou přijímat současně jak roli pečovatele, tak i příjemce této péče a v těchto rolích se střídají (Fraley & Shaver, 2000).

Hazanová a Shaver v roce 1987 zjistili, že osoby v partnerských vztazích lze podobně jako děti na základě pozorování v Strange Situation Test Mary Ainsworthové (viz Kulísek, 2000) rozřadit do kategorie jisté, vyhýbavé či úzkostně-ambivalentní citové vazby. Dle výsledků jejich studie spadala více než polovina respondentů pod kategorii jisté citové vazby, čtvrtina osob spadala pod vyhýbavou citovou vazbu a pětina z nich byla zařazena do kategorie úzkostně ambivalentní citové vazby. Toto rozřazení téměř přesně odpovídá poměru výskytu typů rané citové vazby (Hazan & Shaver, 1987). Zároveň bylo zjištěno, že výpovědi osob s různými typy citové vazby o jejich partnerství se od sebe liší. Jistí lidé hodnotí svůj vztah jako šťastný, přátelský a důvěrný. Zdůrazňují důležitost toho být schopný přijímat partnera a být mu oporou. Průměrná délka trvání jejich vztahů byla téměř dvakrát delší než u lidí s nejistou citovou vazbou. Lidé s jistou citovou vazbou se také méně často rozváděli (6 % vzorku oproti 10 % a 12 % u vyhýbavé a úzkostně-ambivalentní vazby). Osoby s vyhýbavým stylem citové vazby charakterizoval strach z intimity, emoční výkyvy a žárlivost. Úzkostně-ambivalentní jedinci vykazovali touhu po vzájemnosti a souladu, extrémní snahu být pro partnera sexuálně přitažlivý a stejně jako u vyhýbavé vazby projevovali emoční výkyvy a žárlivost.

Tuckerová a Andersová (1999) zjistily, že jedinci s jistým stylem citové vazby prožívají ve vztahu mnohem vyšší spokojenost než jedinci s jedním z nejistých stylů citové vazby. Autorky se domnívají, že rozdíly v prožívání spokojenosti ve vztahu u jedinců s různou mírou jistoty citové vazby mohou být mimo jiné způsobeny rozdíly v jejich schopnosti přijímat lásku partnera. Bylo také zjištěno, že vyšší skóry jistoty predikují vyšší míru intimity v partnerských vztazích (Arseth, Kroger, Martinussen, & Bakken, 2009). Tranová a Simpson (2009) zjistili, že osoby s nižší mírou jistoty vykazovaly méně konstruktivní a vstřícné chování při interakci s partnerem. Navíc vyhýbaví lidé se chovali více destruktivně než jedinci s jiným stylem citové vazby. Nejistí lidé během interakce projevovali také více různých druhů intenzivnějších negativních reakcí.

Konflikty v partnerských vztazích

V partnerských vztazích jsou občasně hádky a konflikty nevyhnutelné (Argyle & Furnham, 1983). To, jak si s nimi lidé umí poradit, výrazně ovlivňuje jejich vlastní vývoj, prožitky spokojenosti, i přijetí ze strany druhých (*social acceptance*) (Canary, Cupach, & Messman, 1995; Argyle & Furnham, 1983).

Strategie řešení konfliktu mezi blízkými lidmi rozdělil Silars (cit. dle Zacchilli, Hendrick, & Hendrick, 2009) do tří kategorií: integrativní (směřování k sobě), distributivní (směřování proti sobě) a pasivně nepřímé (směřující od sebe - vyhýbavé). Integrativní strategie jsou chápány jako konstruktivní a lidé, kteří je používají, při hledání řešení volí především kooperaci; distributivní strategie jsou destruktivní a vyznačují se kritikou a sarkasmem vůči partnerovi; pasivně nepřímé strategie jsou charakterizovány vyhýbáním se konfliktní situaci (Zacchilli, Hendrick, & Hendrick, 2009).

Od šedesátých let 20. století jsou strategie řešení konfliktu členěny také podle míry zájmu o sebe (*concern for self*) a zájmu o druhé (*concern for others*) (Rahim, 1983; Cann, Norman, Welbourne, & Calhoun, 2008). Dimenze zájmu o sebe reprezentuje významnost takového řešení konfliktu, které uspokojí zejména vlastní priority. Dimenze zájmu o druhé naopak reprezentuje potřebu ujistit se o tom, že druhá osoba vyřešila konflikt podle svých představ.

Zacchilli, Hendricková a Hendrick (2009) se zaměřili na studium běžných každodenních neshod mezi partnery a popsali šest stylů řešení konfliktů (kompromisní, dominantní, separační, submisivní, vyhýbavý a reaktivní styl). Kompromisní styl řešení konfliktů autoři označují za konstruktivní. V rámci něj se partneři snaží dosáhnout shody, s níž budou oba spokojeni. Dominantní styl dle autorů vykazuje jasné znaky destruktivní strategie. Tento styl je totiž veden snahou vítězit nad partnerem a mít v hádce navrch. Separační styl pak ale nelze označit ani za jednoznačně destruktivní, ani konstruktivní. Separační styl se vyznačuje jistým časovým intervalem, který slouží k tomu, aby se mohly zklidnit rozbourané emoce, a až po něm následuje reálné řešení problému. Partneři se submisivním stylem řešení konfliktů mají tendenci při konfliktu ustupovat požadavkům partnera, aniž by usilovali o naplnění vlastních potřeb. Také submisivní styl nelze jednoznačně přiřadit ke stylu destruktivnímu či konstruktivnímu, stejně tak jako vyhýbavý styl, který je charakteristický tendencí vyhýbat se sporům. Oproti tomu reaktivní styl, jenž je spojen s verbální agresí, nedostatkem důvěry mezi partnery a emoční nepřizpůsobivostí, lze pokládat za výhradně destruktivní.

Souvislost citové vazby s konflikty v partnerských vztazích

Teorie citové vazby aplikovaná na partnerské vztahy v dospělosti a zejména koncept pracovních modelů citové vazby nabízí výhodný rámec pro pochopení toho, proč lidé reagují na konflikt odlišným způsobem (Pietromonaco, Greenwood, & Barret, 2004). Lze předpokládat, že chování, myšlení, prožívání a hodnocení konfliktu je ovlivněno pracovními modely sebe a druhých. Obsahy těchto modelů (tj. očekávání, cíle či domněnky o sobě a druhých) mají vliv na to, zda člověk vyhodnotí konflikt jako hrozbu pro jeho citovou vazbu s partnerem (Mikulincer & Shaver, 2004). Nejisté styly citové vazby souvisí s intenzivnějšími konflikty a nespokojeností v partnerském vztahu (Brasard, Lussier, & Shaver, 2009). Nejistá citová vazba ale ústí v negativní chování, jen když je systém citové vazby aktivován událostí, která pro něj znamená ohrožení (Shaver & Mikulincer, cit. dle Saavedra, Chapman, & Rogge, 2010). Podle Pietromonacové, Greenwoodové a Barretové (2004) přikládají lidé s různými styly citové vazby konfliktům různou míru potenciálního ohrožení. Lidé s jistou citovou vazbou počítají s tím, že jejich partner pro ně bude v případech potřeby dostupný, a tak nemají tendenci vnímat konflikt jako příliš ohrožující. Naopak lidé se zapleteným stylem citové vazby (lidé s vysokou mírou úzkostnosti a nízkou mírou vyhýbavosti ve vztazích) se mohou při konfliktech obávat, že budou partnerem odmítnuti.

U osob s odmítavým stylem citové vazby (vysoká míra vyhýbavosti a nízká míra úzkostnosti ve vztazích) může konflikt ohrožovat jejich preferenci samostatnosti a nezávislosti, protože se během konfliktu mohou cítit nuceni se více emočně partnerovi přiblížit, a to i když je se jedná o přiblížení s negativní valencí emoce.

Paley, Cox, Burchinal a Payne (1999) zjistili, že partneři se zapleteným stylem citové vazby během konfliktu projevují mnohem více negativních emocí než lidé s jiným typem vazby. Na základě zkušeností z raného vztahu s vazbovou osobou se totiž daný jedinec mohl naučit, že projevem pozitivních emocí žádanou dostupnost této osoby nezíská, ale že efektivnějším prostředkem k získání a udržení její pozornosti jsou emoce negativní (jedná se především o strach a úzkost). Podobné reakce na konflikt slouží v rámci odmítavého a zapleteného stylu citové vazby dle autorů jiným cílům. Oproti zapleteným jedincům se lidé s odmítavým stylem citové vazby snaží negativními emocemi (např. projevy pohrdání, nechutí) partnera odstavit (*push away*) od snahy řešit konflikt a zkrátit tak pro ně nepříjemnou, emocemi nabitou konfliktní diskuzi.

Cann, Norman, Welbourne a Calhoun (2008) uvádějí, že styly citové vazby i styly řešení konfliktů lze chápat jako způsoby nahlížení na sebe sama a na druhé lidi. Pracovní modely citové vazby určují, jak člověk vnímá dostupnost blízkosti druhých a zároveň sebe jako příjemce této blízkosti. Modely řešení konfliktů vypovídají o tom, do jaké míry má člověk zájem na tom, aby při řešení konfliktů byly naplněny jeho vlastní požadavky anebo spíše potřeby druhých. Autoři zjistili, že integrující styl řešení konfliktů souvisí s jistou citovou vazbou, dominantní styl řešení konfliktů s odmítavým stylem citové vazby, vyhýbavý styl řešení konfliktů přináší ke strachuplnému stylu citové vazby (vysoká míra úzkostnosti i vyhýbavosti ve vztazích) a tzv. úslužný styl řešení konfliktů se pojí se zapleteným stylem citové vazby (vysoká míra úzkostnosti, nízká míra vyhýbavosti ve vztazích).

Cíl výzkumu

Cílem této studie je zjistit, zda styly citové vazby k partnerovi u českých dospělých souvisí se šesti styly řešení konfliktů (kompromis, separace, vyhýbavost, dominance, submise, reaktivita) podle Zacchilliho a Hendrickových (2009). Předpokládáme, že kompromis a separace budou souviset s jistou citovou vazbou, dominance a reaktivita budou souviset s odmítavým stylem citové vazby, submise se zapleteným stylem citové vazby a vyhýbavost bude souviset s vyhýbavým stylem citové vazby. Na základě těchto předpokladů formulujeme následující hypotézy.

- Jistý styl citové vazby souvisí s kompromisním stylem řešení konfliktů.
- Jistý styl citové vazby souvisí se separačním stylem řešení konfliktů.
- Zapletený styl citové vazby souvisí se submisivním stylem řešení konfliktů.
- Odmítavý styl citové vazby souvisí s dominantním stylem řešení konfliktů.
- Odmítavý styl citové vazby souvisí s reaktivním stylem řešení konfliktů.
- Strachuplný styl citové vazby souvisí s vyhýbavým stylem řešení konfliktů.

Metoda

Zkoumaný soubor

Soubor tvořilo 226 dospělých dobrovolníků (84 % žen). Průměrný věk činil 22,2 let (SD=2,2; 18-33 let). Průměrný partnerský vztah respondentů trval 34,3 měsíců (SD=27; 0,5-120 měsíců). S partnerem aktuálně bydlelo 38 % osob. Výzkumný soubor zahrnoval 0,4 % respondentů, jejichž nejvyšší dosažené

vzdělání bylo vyučení bez maturity. 72 % osob vypovědělo, že jejich nejvyšším dosaženým vzděláním je středoškolské s maturitou. 2 % respondentů absolvovala vyšší odbornou školu. Vysokoškolské vzdělání mělo 26 % osob. Žádný z respondentů dosud nežil v manželství a žádný neměl dítě - vstup do manželství je sám o sobě vnímán jako činitel změny citové vazby mezi partnery, stejně tak jako narození dítěte v partnerství (Davila et al., cit. dle Davila & Cobb, 2004). Status manželství a dítě v partnerství byly tedy považovány za intervenující proměnné, a proto byla stanovena kritéria, dle kterých se tyto respondenti výzkumu neúčastnili. Respondenti byli získáni prostřednictvím inzerce s nabídkou možnosti participace ve výzkumu. Tato nabídka byla inzerována na internetu, a to zejména na sociálních sítích a univerzitních vývěškách.

Použité nástroje

Odpovědi respondentů byly získány prostřednictvím elektronického dotazníku, který byl administrován prostřednictvím webového rozhraní. První část se dotazovala na základní údaje o respondentovi (pohlaví, věk, nejvyšší dosažené vzdělání, délka vztahu, atd.). Druhá část dotazníku byla tvořena českou verzí dotazníku *Experiences in Close Relationships – Revised* (ECR-R; Fraley, Brennan, & Waller, 2000, která zjišťuje dimenze/styl citové vazby v partnerských vztazích, a metodou *Relationship Partner Conflict Scale* (RPCS; Zacchilli, Hendrick, & Hendrick, 2009), která měří styl řešení konfliktů mezi partnery. Obě metody jejich autoři zpřístupnili pro použití ve výzkumu na internetu a jsou tak volně dostupné. Jelikož žádná z těchto metod nebyla dosud převedena do češtiny a standardizována pro českou populaci, byla použita metoda zpětného překladu, jež zachovává co nejvyšší obsahovou validitu. Na rozdíl od originálů metod je používán pojem partner jen v jednotném čísle, neboť respondenti byli dotazováni pouze na aktuální vztah s jedním partnerem. Pomocí krátké pilotáže a zpětné vazby bylo upraveno znění položek tak, aby bylo co nejsrozumitelnější.

ECR-R (*Experiences in Close Relationships – Revised / Zkušenosti z blízkých vztahů - Revize*) prostřednictvím sedmibodové Likertovy škály měří dvě dimenze citové vazby a to dimenzi úzkostnosti (př.: „Když projevuji své city k partnerovi/partnerce, bojím se, že nebude pociťovat totéž vůči mně.“) a dimenzi vyhýbavosti (např.: „Necítím se dobře, když se mám partnerovi/partnerce svěřovat.“) (Fraley, Brennan, & Waller, 2000). Kombinací těchto dvou dimenzí lze získat čtyři typy citové vazby (jistý; zapletený; strachuplný; odmítavý). Do češtiny tento dotazník poprvé převedla Dvorská (2009). Dále byl v našem prostředí použit ve studii Lečbycha a Pospíšilíkové (2012).

RPCS (*Relationship Partner Conflict Scale / Škála konfliktů v partnerském vztahu*) je dotazníková metoda zkoumající strategie řešení konfliktů v partnerských vztazích (Zacchilli, Hendrick, & Hendrick, 2009). Byla vytvořena s cílem zachytit rutinní epizody konfliktů v partnerských vztazích a nikoli jen agresivní a škodlivé střety partnerů při konfliktu. Autoři charakterizují kompromisní styl spoluprací a hledáním shody s cílem dosáhnout spokojenosti obou partnerů (např. „Když máme mezi sebou konflikt, pracujeme na tom, abychom s jeho řešením byli oba dva spokojeni“). Dominantní styl je popsán jako pokus partnera mít „navrch“ a při hádce zvítězit („Zřídka nechám svého partnera/partnerku, aby mě v diskuzi přesvědčil“). Submisivní styl je typický ustoupením partnerovým přáním, aby byl spokojený, či aby se ukončil konflikt („Když máme konflikt, obvykle partnerovi/partnerce ustoupím“). Separáčnický styl určuje snaha nějaký čas po konfliktu vychladnout a začít jej řešit později s chladnou hlavou („Když máme konflikt, vzdálíme se od sebe na chvíli, abychom se mohli uklidnit“). Vyhýbavý styl značí předcházení konfliktům, ještě než se vyskytnou („Vyhýbám se neshodám se svým partnerem/svou partnerkou“). Reaktivní styl se projevuje verbální agresí, emoční nestálostí a nedostatkem důvěry mezi partnery při

řešení konfliktů („Když máme konflikt, začínám partnera/partnerku slovně urážet“). Ačkoliv je v originální verzi využita pro hodnocení odpovědi čtyřbodová Likertova škála, v této studii bylo využito rozšíření škály na sedmibodovou. Důvodem byla lepší srovnatelnost škál při následné analýze dat a to, že střídání různě širokých škál by pro respondenty mohlo být matoucí. Psychometrické vlastnosti obou použitých metod jsou uvedeny níže.

Použité statistické procedury a analytický postup

Byla provedena exploratorní faktorová analýza položek ECR-R, k ověření, zda položky převodem neztratily příslušnost ke svým dimenzím. Extrakce položek sytících dva hlavní faktory (úzkostnost a vyhýbavost) byla provedena metodou hlavních komponent. Ačkoliv na svahu scree plotu ležely tři faktory, v souvislosti s teorií byl jejich počet omezen na dva podle dvoudimenzionálního modelu citové vazby. Hodnota KMO činila 0,88. Bartletův test sféricity byl významný ($\chi^2=3725$). Jelikož bylo nutné rotovat hlavní osy, byla použita nonortogonální rotace Quatrimax. Díky této rotaci se velmi zvýšily faktorové náboje. Fraley (nd.) zmiňuje, při použití ECR-R byly osy rotovány o 45°, aby nejlépe vysvětlovaly rozptyl sdílený s faktorem úzkostnosti či vyhýbavosti. Faktorovou analýzou byl odhalen výskyt tří položek sytících současně oba faktory. Jsou to položky: „Je pro mě jednoduché mít se svým partnerem blízký vztah“, „Připadá mi snadné spoléhat se na partnera“, „Připadá mi obtížné spoléhat se na partnera“. Velikost nábojů se u těchto položek lišila pro oba faktory jen o setiny. Z toho důvodu byly tyto položky vyřazeny. Tyto položky pravděpodobně ztratily svou schopnost diferencovat pro daný faktor převodem z angličtiny. Následně byla ověřena vnitřní konzistence položek ECR-R. Hodnota Cronbachova α činila 0,9 pro škálu měřící úzkostnost a 0,89 pro škálu měřící vyhýbavost v rámci citové vazby. Další deskriptivní údaje uvádíme v tabulce 1. Vnitřní konzistence položek z dimenze vyhýbavosti se zvýšila o jednu desetinu poté, co byla vyřazena položka „Cítím se dobře, když se mohu spolehnout na partnera“. Tato položka záporně či jen mírně korelovala s ostatními položkami z dimenze vyhýbavosti (korelace od -0,04 do 0,29).

Dále byla provedena faktorová analýza metody RCPS. Za pomoci extrakce položek metodou hlavních komponent bylo zjištěno, že některé položky sytí více než jeden faktor. Proto byla použita nonortogonální rotace os (Promax), čímž bylo docíleno lepšího rozptylu položek uvnitř faktorů. Položkám vzrostl faktorový náboj a také více sytily své faktory. Rozlišení hlavních faktorů pomocí hodnoty Eigenvalue 1 čítalo celkem 9 faktorů. Jejich počet byl tedy omezen na 6 za pomoci zvýšení hodnoty Eigenvalue na 1,5. Hodnota KMO činila 0,85. Bartletův test sféricity byl významný ($\chi^2=4537$). Ačkoliv téměř všechny položky se silným faktorovým nábojem náležely svému originálnímu faktoru, bylo zjištěno, že dvě položky vykazují vyšší příslušnost k jinému faktoru, než ke svému původnímu (viz níže). Dále byla ověřena vnitřní konzistence dotazníku RCPS. Všech šest kategorií stylů řešení konfliktů vykazovalo vysokou přesnost měření (Cronbachovo α se pohybovalo od 0,74 do 0,92). Další deskriptivní výsledky přináší tabulka 2. V rámci analýzy vnitřní konzistence bylo zjištěno, že položka „Konflikty s partnerem mi velice ubližují“ snižuje Cronbachovo α své původní kategorie reaktivní styl a naopak jej zvyšuje pro kategorii vyhýbavého stylu. Tuto příslušnost k jiné kategorii potvrzuje i výsledek faktorové analýzy. Položka byla tedy přemístěna do kategorie vyhýbavý styl řešení konfliktů. Stejně tak i položka „Při řešení našich neshod se snažím vyjít partnerovi vstříc“ vykazuje příslušnost do kategorie submisivního stylu řešení konfliktů více než do kategorie kompromisního stylu. U této položky došlo k posunutí významu překladem, který se při převodu nepodařilo podchytit. Na základě zjištění nové faktorové příslušnosti byla položka přesunuta do faktoru submisivního stylu.

Jednotlivé proměnné byly získány součtem příslušných položek a jeho zprůměrováním. Testem normality bylo zjištěno, že proměnné úzkostnost a vyhýbavost v rámci citové vazby a reaktivní a kompromisní styl řešení konfliktů nemají normální rozložení (Kolmogorov-Smirnov a Shapiro-Wilk testy byly nesignifikantní). K normalitě byly tyto proměnné aproximovány několika způsoby, a to odmocňováním a logaritmováním pozitivně zešikmených proměnných a umocňováním negativně zešikmených rozložení. S proměnnými bez normálního rozložení se dále pracovalo neparametricky. Dvoudimenzionální model citové vazby, měřený pomocí ECR-R, nevypovídá přímo o stylech citové vazby. Podle Fraleyho (nd.) není vhodné klasifikovat osoby na základě jejich skóre z důvodu poklesu síly testu a přesnosti měření. Fraley (nd.) doporučuje lineární regresi jako šetrnější metodu pro zjištění vztahu kategorií citové vazby s danými proměnnými. Jednotlivé styly citové vazby se tak extrahují z hodnot standardizovaných koeficientů β pro úzkostnost a vyhýbavost. O jisté citové vazbě vypovídají koeficienty β tehdy, když jsou oba záporné. Zapletenou citovou vazbu vyjadřují koeficienty, které jsou kladné pro úzkostnost a záporné pro vyhýbavost. Strachuplnou citovou vazbu značí koeficienty, které jsou oba kladné. O odmítavé citové vazbě vypovídá záporný koeficient pro úzkostnost a kladný pro vyhýbavost. Pokud jsou koeficienty nulové, značí to, že predikovaná proměnná s dimenzemi citové vazby nesouvisí. Ani pro jednu použitou dotazníkovou metodu nejsou stanoveny „cut off“ skóre, s jejichž pomocí by bylo možné rozdělit výsledné skóre na vysokou či nízkou míru jejich výskytu. Proto byly v této práci stanoveny jednotné dělicí hodnoty pro oba dva použité dotazníky. Vzhledem k tomu, že Likertova škála nabývala hodnot od 1 do 7, byla jako rozdělující skór použita hodnota 4, která se nachází přesně ve středu škály. Výsledné skóre od 1 do 4 vypovídají o nízké míře dané vlastnosti. Výsledné skóre od 4,1 do 7,0 vypovídají o vysoké míře dané vlastnosti. Analýza rozložení dat ukázala, že 75 % respondentů má nízkou míru úzkostnosti (procento lidí, kteří na sedmibodové škále úzkostnosti získali skór 4 a méně) a 95 % respondentů vypovídá o nízké míře vyhýbavosti v rámci citové vazby (procento lidí, kteří na sedmibodové škále vyhýbavosti získali skór 4 a méně).

Hypotézy o vztahu citové vazby a řešení konfliktů byly ověřovány lineární regresi, neboť rozložení všech proměnných se přibližovalo normálnímu. Zároveň nebyla přítomna vysoká kolinearita proměnných. Byla zvolena pětiprocentní hladina významnosti.

Výsledky

Nejprve uvádíme deskriptivní statistiky pro citovou vazbu (tabulka 1) a styly řešení konfliktů (tabulka 2).

Tabulka 1. Deskriptivní charakteristiky ECR-R

Dimenze citové vazby	Cronbachovo α	M	SD	Min.	Max.	Průměr	
						mezipoložkových	Min. Max.
						korelací	
Úzkostnost	0,90	0,79	0,07	0,94	0,08	0,33	0,72 0,79
Vyhýbavost	0,89	0,15	0,82	0,44	0,93	0,34	0,10 0,67

Tabulka 2. Deskriptivní charakteristiky RCPS

Styl řešení konfliktů	Cronbachovo α	M	SD	Min.	Max.	Průměr mezipoložkových korelací	Min.	Max.
Kompromisní styl	0,92	5,46	0,90	5,00	6,10	0,49	0,19	0,82
Separáčnický styl	0,84	3,50	1,31	2,98	4,10	0,52	0,29	0,76
Dominantní styl	0,80	3,10	0,50	2,85	4,50	0,39	0,13	0,64
Submisivní styl	0,74	3,44	0,95	2,66	4,61	0,33	0,19	0,49
Vyhýbavý styl	0,74	4,60	1,19	4,30	4,97	0,42	0,12	0,77
Reaktivní styl	0,76	2,45	1,08	1,97	3,10	0,39	0,28	0,55

Dále prezentujeme výsledky vztahující se k testování jednotlivých hypotéz.

Jistá citová vazba a konstruktivní styl řešení konfliktů

Při ověřování hypotézy, že jistý styl citové vazby souvisí s kompromisním stylem řešení konfliktů, dimenze úzkostnosti a vyhýbavosti vysvětlovala 29,7 % rozptylu proměnné kompromisní styl řešení konfliktů (Adj. $R^2=0,297$). Obě dimenze citové vazby významně predikovaly kompromisní styl ($F(225)=48,4$; $p<0,001$, $R^2=0,30$). Standardizované koeficienty Beta byly záporné pro dimenzi úzkostnosti ($\beta=-0,15$, $t=-2,5$, $p=0,01$) i pro dimenzi vyhýbavosti ($\beta=-0,47$, $t=-7,8$, $p<0,001$). Na základě převodu dimenzí citové vazby na jednotlivé kategorie podle Fraleyho (nd.) vypovídají dva záporné koeficienty β o jisté citové vazbě. Jistý styl citové vazby tedy predikuje kompromisní styl řešení konfliktů v partnerských vztazích.

Jistá citová vazba a separáčnický styl řešení konfliktů

Při ověřování hypotézy, že jistý styl citové vazby souvisí se separáčnickým stylem řešení konfliktů, vysvětlují obě dimenze citové vazby 0,3 % rozptylu proměnné kompromisní styl řešení konfliktů. Dle výsledků není možné predikovat separáčnický styl pomocí citové vazby ($F(225)=0,67$, $p=0,51$, $R^2=0,01$). Z koeficientů β je patrné, že separáčnický styl řešení konfliktů nesouvisí s žádným stylem citové vazby (pro vyhýbavost: $\beta=0,06$, $t=0,82$, $p=0,41$; pro úzkostnost: $\beta=0,03$, $t=0,45$, $p=0,65$). Vztah jistého stylu citové vazby a separáčnického stylu řešení konfliktů nebyl potvrzen.

Zapletený styl citové vazby a submisivní styl řešení konfliktů

Při ověřování hypotézy, že zapletený styl citové vazby souvisí se submisivním stylem řešení konfliktů, sdílely dimenze citové vazby s proměnnou submisivní styl 3,9 % rozptylu (Adj. $R^2=0,04$). Dimenze citové vazby významně predikovaly submisivní styl řešení konfliktů ($F(225)=5,52$, $p=0,01$, $R^2=0,05$). Koeficient β pro vyhýbavost vypovídal o tom, že vyhýbavost se separáčnickým stylem nesouvisí ($\beta=0,01$, $t=0,07$, $p=0,95$). Koeficient β pro úzkostnost naopak vypovídal o významném vztahu s predikovanou proměnnou ($\beta=0,22$, $t=3,05$, $p=0,003$). Podle Fraleyho (nd.) vypovídají hodnoty koeficientů β o tom, že submisivní styl řešení konfliktů souvisí více se zapleteným a strachuplným stylem

citové vazby, spíše než s jistým a odmítavým stylem citové vazby. Ačkoliv byl zjištěn vztah submisivního stylu s jednou dimenzí citové vazby, nelze říci, že tato hypotéza byla potvrzena.

Odmítavý styl citové vazby a dominantní styl řešení konfliktů

Při ověřování hypotézy, že odmítavý styl citové vazby souvisí s dominantním stylem řešení konfliktů, prediktory vysvětlovaly 4,7 % rozptylu dominantního stylu řešení konfliktů (Adj. $R^2=0,05$). Dimenze citové vazby významně predikují dominantní styl řešení konfliktů ($F(225)=6,6$, $p=0,002$, $R^2=0,06$). Standardizovaný regresní koeficient pro vyhýbavost vyjadřoval významný lineární vztah mezi citovou vazbou a dominantním stylem řešení konfliktů ($\beta=0,18$, $t=2,5$, $p=0,01$). Standardizovaný regresní koeficient pro úzkostnost popisoval nedostatečný předpovědní vztah úzkostnosti s dominantním stylem ($\beta=0,11$, $t=1,5$, $p=0,13$). Ze srovnání hodnot β obou dimenzí citové vazby lze podle Fraleyho (nd.) říci, že dominantní styl řešení konfliktů je silněji predikován odmítavým a strachuplným stylem citové vazby než jistým a zapleteným stylem citové vazby.

Odmítavý styl citové vazby a reaktivní styl řešení konfliktů

Dimenze citové vazby vysvětlovaly 22 % rozptylu reaktivního stylu (Adj. $R^2=0,22$). Zároveň měly tyto prediktory významnou předpovědní hodnotu ($F(225)=32,1$, $p<0,001$, $R^2=0,22$). Významný vztah s predikovanou proměnnou byl vyjádřen standardizovaným regresním koeficientem jak pro vyhýbavost ($\beta=0,24$, $t=3,8$, $p<0,001$), tak pro úzkostnost ($\beta=0,33$, $t=5,1$, $p<0,001$). Srovnáním hodnot β podle Fraleyho (nd.) bylo zjištěno, že reaktivní styl řešení konfliktů není predikován odmítavým stylem citové vazby, ale strachuplným stylem citové vazby. Hypotéza tedy nebyla potvrzena.

Strachuplný styl citové vazby a vyhýbavý styl řešení konfliktů

Nezávislé predikující proměnné vysvětlovaly 1 % vyhýbavého stylu řešení konfliktů (Adj. $R^2=0,01$). Prediktory dostatečně nepředpovídaly výskyt vyhýbavého stylu řešení konfliktů ($F=2,1$, $p=0,13$, $R^2=0,02$). Standardizovaný regresní koeficient pro vyhýbavost vypovídal o prediktivní hodnotě této proměnné, jež byla těsně za hranicí významnosti ($\beta=-0,14$, $t=-1,9$, $p=0,05$). Standardizovaný regresní koeficient pro úzkostnost nepotvrdil žádný vztah s predikovanou proměnnou ($\beta=0,1$, $t=1,3$, $p=0,18$). Výsledky velice slabě vypovídaly o tom, že vyhýbavý styl řešení konfliktů je predikován více strachuplným a odmítavým stylem citové vazby než jistým a zapleteným stylem citové vazby. Nulová hypotéza se s ohledem na slabou významnost vztahu nepotvrdila.

Diskuze

Na základě výsledků byla část stanovených hypotéz potvrzena, jiné hypotézy bylo možné potvrdit jen s dávkou obezřetnosti a jiné nemohly být potvrzeny vůbec, neboť nebyl doložen předpokládaný vztah mezi danými proměnnými.

Předpoklad, že jistý styl citové vazby souvisí s kompromisním stylem řešení konfliktů, byl podpořen. Vyšší výskyt jisté citové vazby tedy predikuje vyšší četnost výskytu kompromisního stylu řešení konfliktů v partnerských vztazích. Jinými slovy to znamená, že lidé vykazující jistý styl citové vazby budou při řešení konfliktů ve svém partnerství spíše volit kompromisní způsob. Spjatost citové vazby s kompromisním stylem obdobně doložili Dominigue a Mollenová (2009), kteří zjistili, že jistá citová vazba souvisí s vyšší mírou konstruktivní komunikace. Také Corcoranová a Mallinckrodt (2000) v souladu s výsledky naší studie zjistili, že s jistou vazbou souvisí integrativní styl řešení konfliktů. V jejich studii nebyly mezi zkoumané proměnné společně zahrnuty integrativní a konstruktivní styl řešení

konfliktů, a to z důvodu velmi těsného vztahu mezi nimi, kdy je v podstatě bylo možné je považovat za věcně totožné. Shiová (2003) dále zjistila existenci vztahu mezi jistou citovou vazbou a pozitivním stylem řešení konfliktů. Podle této autorky pozitivní řešení konfliktů vyžaduje, aby při něm lidé opustili strach, úzkost a tendenci bránit se kritice, a aby se prožívali jako komfortní spoléhat se na druhé. Jinými slovy lze shrnout, že pro řešení konfliktů konstruktivní cestou je zapotřebí nízká míra úzkostnosti a vyhýbavosti citové vazby.

Očekávali jsme, že jistý styl bude také korespondovat se separačním stylem řešení konfliktů. Výsledky analýzy ovšem ukázaly, že se separačním stylem řešení konfliktů se nepojí žádný ze stylů citové vazby. Separační styl je zahrnut do teorie stylů řešení konfliktů teprve krátce, a tak nebyl jeho vztah k citové vazbě kromě studie Zacchilliho, Hendrickové a Hendricka (2009) dosud sledován. Tito autoři zjistili, že separační styl nesouvisí ani s mírou spokojenosti v partnerství. Na základě tohoto zjištění se můžeme domnívat, že separační styl nemusí být jednoznačně pozitivním způsobem řešení konfliktů, jak by bylo možno z přítomnosti konstruktivního prvku oddálení okamžité afektivní reakce očekávat. Výsledky poukazují na to, že výskyt separačního stylu řešení konfliktů je na citové vazbě nezávislý a že se vyskytuje v partnerstvích s různou citovou vazbou ve stejné míře. Další podrobnější behaviorální a prožitkové vymezení tohoto stylu by v budoucích studiích mohlo přinést přesnější informace zejména tehdy, pokud by byla využita dyadická data a tedy údaje o tom, jak použití separačního stylu hodnotí a interpretují oba v konfliktu zúčastnění partneři.

Další předpokládaný vztah mezi zapleteným stylem citové vazby a submisivním stylem řešení konfliktů nebyl zcela podpořen. Na základě našich výsledků můžeme zkonstatovat, že používání submisivního způsobu řešení konfliktů volí spíše lidé v rámci svých partnerských vztahů více úzkostní. Vzhledem k tomu, že vyhýbavost v této souvislosti nehrála významnou roli, můžeme konstatovat, že nemůžeme zúžit použití této strategie pouze na jednu kategorii, ale že lze uvažovat o obou stylech citové vazby, které jsou charakterizovány vysokou úzkostností - tedy zapleteném a strachuplném stylu citové vazby současně. To, že lidé se zapleteným stylem se při řešení konfliktů projevují submisivním způsobem, dokládají také výsledky studií Corcoranové a Mallinckrota (2000) nebo také Canna, Normana, Welbourne a Calhouna (2008). Také podle zjištění Shiové (2003) nízká míra vyhýbavosti a vyšší míra úzkostnosti souvisí se submisivním stylem. Vztah vyšší míry úzkostnosti a submisivního stylu můžeme interpretovat následovně. Je pravděpodobné, že lidé se zapleteným stylem citové vazby, kteří se snaží o udržení péče a blízkosti druhého, se mohou ke konfliktní události, ohrožující jejich citovou vazbu, stavět tak, že raději partnerovi vyhoví či ustoupí. Tím, že partnerovi při konfliktu ustoupí, zabraňují pokračování či eskalaci konfliktu. Tímto způsobem se chrání před úzkostí, kterou by pocítovali, kdyby se dále konflikt stupňoval. Jak bylo výše prostřednictvím citovaných studií zmíněno, se submisivním stylem řešení konfliktů souvisí jednoznačně zapletený styl citové vazby. Je možné, že zjištění této studie o souvislosti submisivního stylu řešení konfliktů a zapleteného, ale i strachuplného stylu citové vazby mohlo být ovlivněno také tím, že jen malá část respondentů vykazovala vyšší míru vyhýbavosti, což mohlo způsobit absenci předpokládaných vztahů. V příštích výzkumech věnujících se této problematice by bylo cenné pokusit se do vzorku získat větší podíl osob s vyšší mírou vyhýbavosti.

Další výsledky této studie dokumentují, že dominantní styl řešení konfliktů volí spíše lidé s odmítavým a strachuplným stylem citové vazby než ti se stylem jistým a zapleteným. Nicméně podobně jako v předchozím případě, byl prokázán vztah pouze s jednou z dimenzí citové vazby (zde s vyhýbavostí) a tak nelze usuzovat pouze na vztah odmítavého stylu citové vazby s dominantním stylem řešení konfliktů. Toto zjištění je do jisté míry v souladu se zjištěními mnohých autorů, že odmítavý styl

koresponduje s dominantním stylem (Shi, 2003; Cann, Norman, Welbourne, & Calhoun, 2008; Corcoran & Mallinckrodt, 2000). Ve studii Shiové (2003) souvisela úzkostnost s dominantním stylem silněji než vyhýbavost, kdežto v naší studii vyhýbavost oproti úzkostnosti s dominantním stylem řešení konfliktů souvisela. Za poměrně zajímavou lze pokládat skutečnost, že vyhýbavost, která jinak nesouvisela s některými aspekty konfliktů, ač se to očekávalo, se v rámci tohoto vztahu projevila tak výrazně, a úzkostnost, která vždy očekávaně zasahovala do vztahů mezi danými proměnnými, se zde neprosadila vůbec. Je tedy otázkou, proč byla v případě dominantního stylu řešení konfliktů zjištěna souvislost s vyhýbavostí a nikoliv s úzkostností. Užívání dominantního stylu je podle našich výsledků zřejmě charakteristické pro lidi se strachuplným, stejně tak jako s odmítavým stylem citové vazby. Tato preference je nesena vyšší mírou vyhýbavosti bez vlivu úzkostnosti. Toto zjištění lze vysvětlit následovně. Osoby s odmítavým stylem mohou volit dominantní styl řešení konfliktů proto, aby nemusely projevovat chování udržující blízkost a příliš se partnerovi otevírat. Motivace lidí se strachuplným stylem citové vazby pro jeho použití může být odlišná. Tím, že se snaží nad partnerem zvítězit, udržují si od něj žádoucí odstup. Na druhé straně, tím, že nedovolí partnerovi argumentovat, mohou redukovat úzkost, kterou by prožívali, kdyby ztratili kontrolu nad jeho jednáním. Díky tomu, že se snaží v konfliktech dominovat, si mohou jak udržovat odstup od partnera a zároveň je na ně orientována partnerova pozornost.

Místo očekávaného vztahu mezi reaktivním stylem řešení konfliktů a odmítavým stylem citové vazby, bylo zjištěno, že reaktivní styl řešení konfliktů je predikován strachuplným stylem citové vazby. Zacchilli, Hendricková a Hendrick (2009) řadí reaktivní styl jednoznačně mezi destruktivní strategie řešení konfliktů. Jako jeden z typů destruktivních strategií využívá reaktivní styl zejména útočnost, nadávky a nedůvěru vůči partnerovi. Gottman a Driver (2005) uvádí, že útočně-defenzivní styl komunikace koresponduje se zapleteným i strachuplným stylem citové vazby. Tato studie ovšem vztah reaktivního stylu se zapleteným stylem citové vazby nepodpořila. Skutečnost, že nebyla nalezena souvislost reaktivního stylu řešení konfliktů s odmítavým stylem citové vazby, může být způsobena tím, že užití reaktivního stylu vyžaduje přítomnost vyšší míry úzkostnosti. Proto může být reaktivita právě reakcí na nárůst úzkosti při konfliktu. Zároveň může být reaktivita pro jedince s vyšší mírou vyhýbavosti efektivní pro udržování odstupů od partnera. Může mu umožňovat zůstat uzavřený a nezávislý na partnerovi.

Hypotéza o vztahu strachuplného stylu citové vazby a vyhýbavého stylu řešení konfliktů nemohla být s jistotou potvrzena, neboť vztah mezi vyhýbavým stylem řešení konfliktů a vyhýbavostí byl na samé hranici průkaznosti a vztah mezi vyhýbavým stylem řešení konfliktů a úzkostností nebyl výsledky podpořen. Pokud by byla přijata hraniční významnost vztahu vyhýbavého stylu řešení konfliktů s vyhýbavostí, mohly by naše výsledky poukazovat na to, že vyhýbavý styl řešení konfliktů je predikován více strachuplným a odmítavým stylem citové vazby než jistým a zapleteným stylem citové vazby. Zjištěný vztah je sice slabý, ale odpovídá předchozím studiím. Corcoranová a Mallinckrodt (2000), Cann, Norman, Welbourne a Calhoun (2008) i Shi (2003) zjistili, že strachuplný styl citové vazby pozitivně koresponduje s vyhýbavým stylem řešení konfliktů. Gottman a Driver (2005) se také domnívají, že je možné prolnout styl stažení se s vyšší vyhýbavostí v rámci citové vazby. Je však zajímavé, že Corcoranová a Mallinckrodt (2000) zjistili nejen pozitivní souvislost vyhýbavého stylu řešení konfliktů s úzkostným stylem citové vazby, ale i se zapleteným stylem citové vazby. Jelikož v analýzách předchozích hypotéz bylo zjištěno, že strachuplný styl citové vazby je významně provázán s reaktivním i dominantním stylem řešení konfliktů, je logické, že nevykazuje vztah s vyhýbavým stylem řešení konfliktů. Vztah

reaktivního stylu se strachuplným stylem citové vazby byl natolik silný (reaktivní styl sdílel s dimenzemi citové vazby téměř 22 % rozptylu, na rozdíl od vyhybavého stylu, jenž s nimi sdílel pouhé 1 % rozptylu), že vypovídal o tom, že právě on je preferován jedinci se strachuplným stylem jako často používaný styl řešení konfliktů. Jedinci se strachuplným stylem citové vazby tedy místo vyhnoutí se konfliktu pravděpodobně přehnaně emocionálně reagují na konflikt, který je pro ně ohrožující událostí.

Závěr

Cílem této práce bylo zjistit, do jaké míry souvisí citová vazba mezi dospělými partnery se stylem řešení konfliktů, které mezi sebou mají. Bylo zjištěno, že jistý styl citové vazby souvisí s konstruktivním řešením konfliktů, kdežto nejisté styly citové vazby korespondují s destruktivním řešením konfliktů. Jediný vyhybavý styl řešení konfliktů, který nelze prohlásit za konstruktivní ani destruktivní, prokazatelně nesouvisel s žádným ze stylů citové vazby. Zajímavým poznatkem bylo, že strachuplný styl predikoval výskyt několika destruktivních stylů najednou a to reaktivního stylu, dominantního stylu a submisivního stylu.

Diskutované výsledky mohou nalézt praktické uplatnění v rodinném poradenství, kde mohou být nástrojem pro prevenci destruktivních konfliktů, a zároveň mohou sloužit jako výchozí materiál pro spolupráci partnerů na zvyšování jistoty a užívání konstruktivních strategií řešení konfliktů v jejich vztahu.

Jelikož pro tuto studii nebyly použity standardizované dotazníkové metody, je nezbytné, aby byly její poznatky ověřeny znovu těmito metodami už převedenými na českou populaci. Doporučením pro další výzkum je, aby byl použit větší vzorek zkoumaných osob, aby byl vzorek vyrovnaný z hlediska pohlaví a aby se budoucí výzkumníci pokusili získat větší podíl lidí s nejistými styly citové vazby.

Literatura

- Argyle, M., & Furnham, A. (1983). Sources of Satisfaction and Conflict in Long-term Relationships. *Journal of Marriage and Family*, 45, 481-493.
- Arseth, A., Kroger, J. & Martinussen, M. (2009). Intimacy status, attachment, separation individuation patterns, and identity status in female university students. *Journal of Social and Personal Relationships*, 26, 697-712.
- Bartholomew, K. & Shaver, P. (1998). Methods of Assessing Adult Attachment. From J. Simpson & S. Rholes (Eds.), *Attachment theory and close relationships* (pp. 25-45). New York: Guilford Press, 1998.
- Bowlby, J. (1976). *Child Care and the Growth of Love*. Harmondsworth: Penguin Books.
- Bowlby, J. (2010). *Vazba: teorie kvality raných vztahů mezi matkou a dítětem*. Praha: Portál.
- Brassard, A., Lussier, I., & Shaver, P. (2009). Attachment, Perceived Conflict, and Couple Satisfaction: Test of a Mediational Dyadic Model. *Family Relations*, 58, 634-646.
- Brennan, K., Fraley, Ch. & Waller, N. (2000). An Item Response Theory Analysis of Self-Report Measures of Adult Attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78, 350-365.
- Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28, 759-775.
- Cahn, D. (1992). *Conflict in intimate relationships*. New York: The Guilford Press.

- Canary, D., Cupach, W., & Messman, S. (1995). *Relationship conflict*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Cann, A., Norman, A., Welbourne, J., & Calhoun, L. (2008). Attachment Styles, Conflict Styles and Humour Styles: Interrelationships and Associations with Relationship Satisfaction. *European Journal of Personality*, 22, 131–146.
- Coan, J. (2010). Adult attachment and the brain. *Journal of Social and Personal Relationships*, 27, 210–217.
- Collins, N. & Read, S. (1990). Adult Attachment, Working Models, and Relationship Quality in Dating Couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 644–663.
- Corcoran, K., & Mallinckrodt, B. (2000). Adult attachment, self-efficacy, perspective taking and conflict resolution. *Journal of Counselling & Development*, 78, 473–483.
- Davila, J., & Cobb, R. (2004). Predictors of change in attachment security during adulthood. In S. Rholes, & J. Simpson (Ed.), *Adult attachment* (pp. 133–158). NY, New York: The Guilford Press.
- Domingue, R., & Mollen, D. (2009). Attachment and conflict communication in adult romantic relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 26: 678–696.
- Dvorská, L. (2009). *Vztah mezi citovou vazbou v romantických vztazích a strategiemi zvládnání v adolescenci*. Nепublikovaná bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita.
- Fraley, Ch., & Shaver, P. (2000). Adult Romantic Attachment: Theoretical Developments, Emerging Controversies, and Unanswered Questions. *Review of General Psychology*, 4, 132–154.
- Fraley, Ch., Brennan, K. & Waller, N. (2000). An Item Response Theory Analysis of Self-Report Measures of Adult Attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78, 350–365.
- Gottman, J. & Driver, J. (2005). Dysfunctional Marital Conflict and Everyday Marital Interaction. *Journal of Divorce & Remarriage*, 43, 63–77.
- Hazan, C. & Shaver, P. (1987). Romantic Love Conceptualized as an Attachment Process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511–524.
- Khaleque, A. (2004). Intimate adult relationships, quality of life and psychological adjustment. *Social Indicators Research*, 69, 351–360.
- Kulísek, P. (2000). Problémy teorie raného citového přilnutí (attachment). *Československá psychologie*, 44, 404–423.
- Lečbych, M. & Pospíšilíková, K. (2012). Česká verze škály Experiences in Close Relationships (ECR): pilotní studie posouzení vztahové vazby v dospělosti. *E-psychologie*, 6, 1–11.
- Mikulincer, M., Shaver, P., & Pereg, D. (2003). Attachment Theory and Affect Regulation: The Dynamics, Development, and Cognitive Consequences of Attachment-Related Strategies. *Motivation and Emotion*, 27, 77–102.
- Mikulincer, M. & Shaver, P. (2004). What do self-report attachment measures assess? In S. Rholes, & J. Simpson (Ed.), *Adult attachment* (pp. 133–158). NY, New York: The Guilford Press.
- Paley, B., Cox, M., Burchinal, M., & Payne, Ch. (1999). Attachment and Marital Functioning: Comparison of Spouses With Continuous-Secure, Earned-Secure, Dismissing, and Preoccupied Attachment Stances. *Journal of Family Psychology*, 13, 580–597.
- Pietromonaco, P., Greenwood, D., & Barrett, L. (2004). Conflict in adult close relationships: An attachment perspective. In S. Rholes, & J. Simpson (Ed.), *Adult attachment* (pp. 267–299). NY, New York: The Guilford Press.

- Rahim, A. (1983). A measure of styles of handling interpersonal conflict. *Academy of Management Journal*, 26, 368-376.
- Saavedra, M., Chapman, K. & Rogge, R. (2010). Clarifying Links Between Attachment and Relationship Quality: Hostile Conflict and Mindfulness as Moderators. *Journal of Family Psychology*, 24, 380–390.
- Shi, L. (2003). The Association Between Adult Attachment Styles and Conflict Resolution in Romantic Relationships. *The American Journal of Family Therapy*, 31, 143–157.
- Tran, S., & Simpson, J. (2009). Prorelationship Maintenance Behaviors: The Joint Roles of Attachment and Commitment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 97, 685–698.
- Tucker, J. & Anders, S. (1999). Attachment Style, Interpersonal Perception Accuracy, and Relationship Satisfaction in Dating Couples. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 25, 403-412.
- Zacchilli, T., Hendrick, C. & Hendrick, S. (2009). The romantic partner conflict scale: A newscale to measure relationship conflict. *Journal of Social and Personal Relationships*, 26, 1073–1096.

Bc. Helena Kotrlová je studentkou magisterského studia psychologie na katedře psychologie Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně.

Kontaktní údaje:

Adresa: Katedra psychologie FSS MU, Joštova 10, 602 00 Brno
E-mail: h.kotrlova@gmail.com

Doc. Mgr. Lenka Lacinová, Ph.D. je výzkumnou pracovnící Institutu výzkumu dětí, mládeže a rodiny FSS MU a přednáší vývojovou psychologii na Katedře psychologie FSS MU v Brně. K jejím odborným zájmům patří problematika citové vazby, rodičovského konfliktu a partnerských vztahů.

Kontaktní údaje:

Adresa: Katedra psychologie FSS MU, Joštova 10, 602 00 Brno
E-mail: lacinova@fss.muni.cz

Kotrlová, H. & Lacinová, L. (2013). Souvislost citové vazby a stylů řešení konfliktů v partnerských vztazích. *E-psychologie* [online], 7, 4, 1-14 [cit. vložít datum citování]. Dostupný z WWW: <http://e-psycholog.eu/pdf/kotrlova_lacinova.pdf>. ISSN 1802-8853.